

Organizasyonlarda Pozitif ve Negatif Duygusallık İle Bireysel ve Örgütsel Saldırganlık Arasındaki İlişkiler: Fiziksel Aktivitelere Katılımın Rolü

The Relationships Between Positive-Negative Affectivity and Individual-Organizational Level Aggressiveness: The Role of Physical Activity

Mahmut ÖZDEVECİOĞLU

Melikşah Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi, Kayseri,
Türkiye

mozdevecioglu@melikshah.edu.tr

Yusuf CAN

Erciyes Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor
Yüksek Okulu, Kayseri,
Türkiye

yucan@erciyes.edu.tr

Mahmut AKIN

Bozok Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi, Yozgat,
Türkiye

mahmut.akin@bozok.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, pozitif ve negatif duygusallık, Fiziksel aktivitelere katılım, bireysel ve örgütsel saldırganlık arasındaki ilişkilerin ve fiziksel aktivitelere katılımın arabulucuk rolü değerlendirilmesidir. Araştırmanın ana kitlesi Kayseri Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren ve fiziksel aktivitelerin yapıldığı, sanayi işletmelerinin çalışanlarıdır. Bu kapsamda 273 kişiye ulaşılarak araştırma sorularını cevaplamaları sağlanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre pozitif duygusallıkla, bireysel saldırganlık arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Negatif duygusallıkla, bireysel saldırganlık arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Pozitif duygusallıkla fiziksel aktivitelere katılım arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Negatif duygusallıkla fiziksel aktiviteler katılım arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Fiziksel aktiviteler katılım ile bireysel saldırganlık arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca bireysel saldırganlık ile örgütsel saldırganlık arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Araştırmada fiziksel aktivitelere katılımın aracılık etkisinin değerlendirilebilmesi için path analizi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre fiziksel aktivitelerin pozitif duygusallığın, bireysel düzeydeki saldırgan davranışlar üzerindeki negatif etkisini artırdığı görülmüştür. Diğer taraftan, fiziksel aktivitelerin, negatif duygusallığın, bireysel düzeydeki saldırgan davranışlar üzerindeki pozitif etkisini artırdığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Pozitif Duygusallık, Negatif Duygusallık, Fiziksel Aktivite, Saldırgan Davranışlar.

Abstract

The main aim of the present study is to find out the relationships between, positive and negative affectivity, physical activity, personal level aggressiveness - organization level aggressiveness and mediation effect of physical activity. The universe

of the research is employees of Kayseri Organized Industrial Zone businesses in which physical activity is done. The size of the research is 273. According to the results, there is a significant and negative oriented relationship between positive affectivity and individual level aggressiveness. There is a significant and positive oriented relationship between negative affectivity and individual level aggressiveness. There is a significant and positive oriented relationship between positive affectivity and physical activity. There is a significant and negative oriented relationship between negative affectivity and physical activity. There is a significant and negative oriented relationship between physical activity and individual level aggressiveness. There is a significant and positive oriented relationship between individual level aggressiveness and organization level aggressiveness. Separately physical activity has a significant mediation role between positive-negative affectivity and individual level aggressiveness.

Keywords: Positive Affectivity, Negative Affectivity, Physical Activity, Aggressive Behaviors.

Giriş

Bireysel ve örgütsel düzeydeki saldırganlık önemli bir araştırma alanıdır. Çeşitli türleri ve düzeyleriyle saldırganlık örgütsel yaşamda huzuru bozan, etkinliği ve verimliliği olumsuz yönde etkileyen davranışlardır. Çeşitli politikalarla ve uygulamalarla bu davranışların makul düzeylerde tutulabilmesi gerekmektedir. Bu davranışların bireylerin duyguları ile yakın bir ilişkisinin olduğu düşünülmektedir. Pozitif duyguları olan bireylerin daha az saldırgan eğilim göstermesi veya negatif duyguları olan bireylerin de daha yüksek oranlarda saldırganlık göstermesi beklenmektedir. Bu çalışmada, pozitif - negatif duygusallığın ve bireylerin örgüt içi fiziksel aktivitelere katılımının saldırganlık düzeyi üzerindeki etkileri ele alınmaktadır. İşletmelerde, boş zamanlarda veya hafta sonlarında, spor müsabakaları, doğa gezileri, turnuvalar gibi etkinliklerin düzenlendiği görülmektedir. Disiplinler arası bir anlayışla, bu tür aktivitelerin saldırganlık düzeyini azaltmadaki rolünün merak edilmesi bu çalışmanın ortaya çıkış nedenidir. Çalışmada ayrıca fiziksel aktivitelere katılımın aracılık rolü, geliştirilen bir model ve hipotezler aracılığı ile incelenmektedir.

Görsel medyanın, gazetelerin ve dergilerin, araştırmacıların, saldırgan davranışlarla yakından ilgilendiği, özellikle de şiddet konusu üzerinde durdukları görülmektedir. Bu ilginin elbette pek çok nedeni vardır. Yönetim veya örgütsel davranış bilimcilerinin temel odağı ise saldırgan davranışların örgütsel nedenleri ve sonuçlarıdır. Saldırgan davranışlar ve şiddetle ilgili literatür incelendiğinde üzerinde uzlaşma sağlanmış bir tanım bulunmadığı görülecektir. Ancak, tanımlarda genel olarak iki temel yönelim bulunmaktadır: Bunlardan birincisi şiddet ve saldırgan davranışları birbirinden ayıran yaklaşımdır ve ikincisi ise, bu iki kavramı birbirinden ayrı görmeyen yaklaşımdır (Barling, 1996; Mullen, 1997; O'Leary-Kelley vd.,1996). Saldırgan davranışlar, bir bireyin birlikte çalıştığı kişilere zarar verme veya rencide etme amacıyla gösterdiği çabalarıdır (Baron ve Neuman, 1996). Saldırgan davranışların fiziki saldırı şeklindeki türüne şiddet denilmektedir (Neuman ve Baron, 1998). Saldırgan davranışlar örgüt yaşamında farklı şekillerde görülebilir. Ortaya çıkan farklı niteliklerdeki saldırgan davranışları sınıflandırmaya yönelik olarak bazı çalışmalar yapılmıştır. Bununla ilgili ilk sınıflandırma Buss tarafından yapılmıştır (Neuman ve Baron, 1998). Buss, saldırgan davranışları, sözlü-fiziki, aktif-pasif ve doğrudan-dolaylı olarak üç grupta incelemiştir. Mantell (1994) saldırgan davranışları gizli, açık ve tehlikeli davranışlar olmak üzere

yine üç grupta incelemiştir. Saldırgan davranışlarla ilgili literatüre en fazla katkı sağlayan bilim insanları Baron ve Neuman'dır. Bu iki bilim insanı yaptıkları çeşitli araştırmalarda 40 farklı saldırgan davranış türünü belirlemişlerdir. Belirledikleri bu saldırgan davranış türlerini de yine üç grupta incelemişlerdir (Baron ve Neuman, 1996; Baron ve Neuman, 1998). Bu çalışmada, yalnızca, bireysel saldırganlık ve örgütsel saldırganlık ile ilgilenilmektedir. Bireysel saldırganlık bireyin başkalarına veya örgütüne yönelik olarak giriştiği zarar vermeye yönelik davranışlarıdır. Örgütsel saldırganlık ise, örgüt içindeki düşmanca davranışları, açık şiddet davranışlarını ve engelleme şeklindeki zarar verici davranışları içermektedir. Örgüt içi saldırgan davranışlar örgütsel barışı bozmaktadır. Bireylerin birbirlerine sözlü veya fiziki olarak saldırmaları, telefonu yüzüne kapatmaları, odayı terk etmeleri veya sabotajları örgütte gerginliklere neden olur. Saldırıların içinde bulunmayanlar veya saldırgan olmayanlar da bu tür davranışlardan etkilenir. İletişim sistemi bozulur, çalışanlar arası düşmanca duygular gelişir ve sonuçta şiddete dönüşür. Saldırgan davranışlara maruz kalan çalışanlarla, saldırganlar arasındaki gerginlikler, saldırılar ve düşmanca davranışlar tüm örgüt çalışanlarını etkiler. Gruplaşmalar oluşabilir ve bireysel çatışmalar gruplar arası çatışmalara dönüşebilir. Organizasyon, amaçlarından uzaklaşabilir, bireysel ve örgütsel anlamda etkinlik, verimlilik ve performans düşer. Ortaya çıkan bu sonuçlar örgüt yöneticilerince arzulanan durumlar değildir. Bu yüzden örgüt içinde bazı tedbirler alarak bireysel ve örgütsel saldırganlık düzeyini makul bir seviyeye düşürmek gerekir. Saldırganlığa karşı alınabilecek tedbirlerden birisi de örgüt içinde gerçekleştirilen fiziksel aktivitelerdir. Bu çalışmada bireysel ve örgütsel saldırganlık bağımlı değişken, fiziksel aktiviteler ise bağımsız değişken olarak ele alınmaktadır.

Fiziksel aktiviteler, yüksek düzeyde rekabet gerektirmeyen ancak fiziksel çaba gerektiren sportif, kültürel, sosyal ve sanatsal her türlü faaliyettir. Örgüt içinde tavlama, masa tenisi, halı saha futbolu veya voleybol turnuvaları, doğa gezileri, kültürel geziler, fotoğraf safarisi gibi etkinlikler fiziksel aktivite kapsamındadır. Yapılan araştırmalar fiziksel aktivitenin iş verimliliğini yükselttiğini göstermektedir (Barratt ve McLellan, 1993; Bernacki ve Baun, 1984; Bertera, 1990; Conrad, 1987; King, 1991). İş ortamında veya sosyal yaşamında düzenli egzersiz yapan bireylerin iş tatminlerinin ve yaşam tatminlerinin de anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür (Kartal ve Özdağ, 1997). Dolayısıyla, bazı işletmeler bu konuda yüksek bedelli yatırımlar yaparak, çalışanlarının fiziksel ve ruhsal sağlıklarını geliştirmek amacıyla, fiziksel aktivite alanları hazırlamakta ve yüksek rekabet içermeyen spor etkinlikleri düzenlemektedir. Bu etkinlikler bazen özel egzersiz programları şeklinde, bazen de tenis, voleybol, futbol ve masa tenisi gibi sportif etkinlikler şeklinde olmaktadır (Zorba,1999). Bu uygulamaların temelde iki amacı vardır. Birincisi, çalışanların, iş ortamından duyacakları mutluluğun ve iş tatmininin geliştirilmesi, ikincisi ise, çalışanların sağlık ve mutluluklarına dayalı yaşam tatminlerinin geliştirilmesidir.

Bu çalışmada fiziksel aktiviteler katılımların bireylerin saldırganlık düzeylerini düşüreceği, ayrıca anlamlı bir aracılık rolüne sahip olacağı öngörülmektedir.

Çalışanların iş tatminini ve yaşam tatminini artırabilen fiziksel aktivitelerin, bireylerin duygularını da etkilemesi beklenir. Bu yüzden bu çalışmada yer alan ikinci bağımsız değişken pozitif ve negatif duygusallıktır.

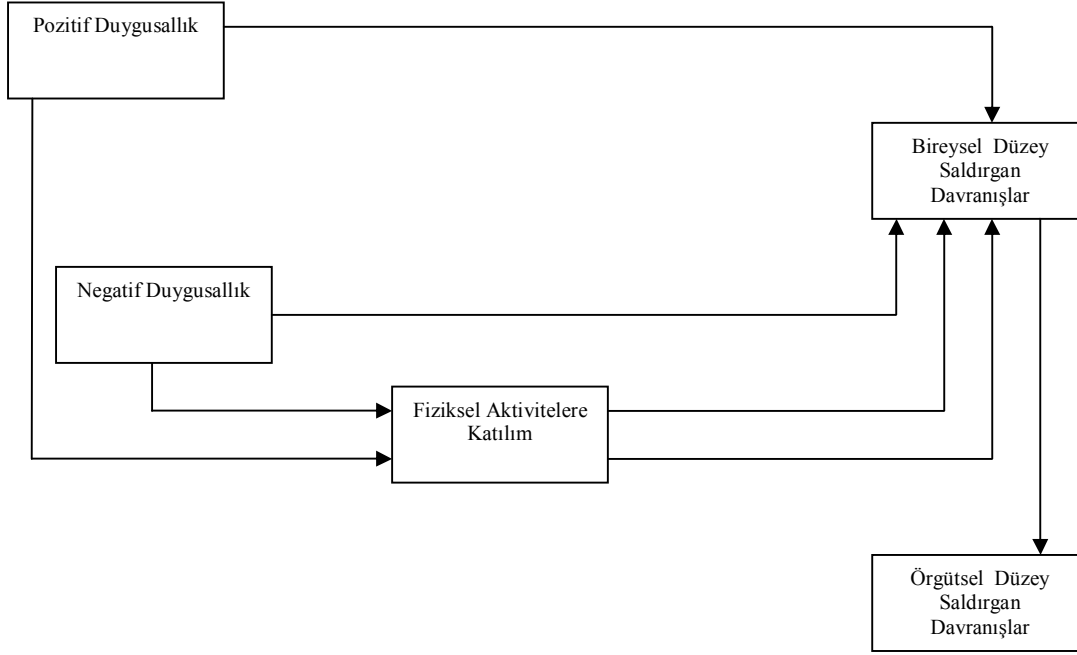
Pozitif duygusallık hayata güçlü bir şekilde pozitif bakmayı içerir (Paradowski, 2000). Watson ve arkadaşları, pozitif duygusallığı, "dünyaya hevesle bakmak ve

yaşamaktan haz duymak” olarak tanımlamışlardır (Paradowski, 2000). Bu çerçevede pozitif duygusallığın derecesi kişinin hayata yönelik hissettiği enerji ve hevesini düzeyi ile belirlenir. Yüksek pozitif duygusallığa sahip insanlar, mutlu, hevesli, enerjik, neşeli, kendileri hakkında olumlu düşünen, kolay yoğunlaşan, aktif ve heyecan verici bir hayat sürdüren kişilerdir (Casciaro, 1999). Bu özellikleri hayattan yüksek düzeyde zevk almalarını sağlar (Yperen, 2003). Düşük pozitif duygusallığa sahip insanlar ise keyifsiz, üzgün, ilgisiz ve uyuşukturlar (Chen, 1997). Pozitif duygusallığı yüksek insanların hayatlarında daha çok olumlu sayılabilecek olay yaşadıkları belirlenmiştir (Paradowski, 2000). Bu durum “kendini doğrulayan kehanet” anlayışı ile açıklanabilir. Hayata olumlu bir bakış açısıyla bakan ve olumlu duygular içerisinde olan kişilerin olumlu nitelikte olaylar yaşama ihtimali güçlenmektedir (Fineman, 1994). Yapılan araştırmalarda pozitif duygusallığın kişilik özellikleri ile ilişkileri sorgulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre pozitif duygusallıkla en güçlü bağlantıya sahip kişilik özelliği dışadönüklüktür (Paradowski, 2000). Dışadönük insanların daha çok pozitif duygu yaşadıkları belirlenmiştir (Hwee, 2003).

Toplumda ve işletmelerde pozitif duygusallığa sahip insanlar olduğu kadar negatif duygusallığa sahip insanlar da vardır. Dolayısıyla pozitif duygusallığın zıt kutbunda yer alan negatif duygusallığı da değerlendirmekte fayda vardır. Negatif duygusallık dünyaya olumsuz bir bakış açısıyla bakmak demektir (Johnson, 2000). Watson ve Clark’a göre negatif duygusal insanlar sürekli olarak, olumsuz duygular yaşama eğilimindedir (Paradowski, 2000). Sinirlilik, üzüntü, korku, utanma, kızgınlık, suçluluk ve tatminsizlik bu insanların genelde yaşadıkları duyguları oluşturur. Depresyon, uyumsuzluk, stres ve zorlanmaya da sıklıkla rastlanır (Chan, 2001). Negatif duygusallığı yüksek insanların kendilerine bakışları da negatiftir (McKellar, 1996). Bu insanlar kendi varlıklarından hoşnut olmadıkları gibi, kendilerine de güvenmezler. Bu durum onların sahip oldukları potansiyeli ortaya koyamamalarına sebep olur. Diğer taraftan, negatif duygusallığı düşük olan insanlar, kendilerinden memnun, sakin, hoşnut ve güvenlidirler (Yperen, 2003). Bu özellikleri yaptıkları işlerde başarıya ulaşmalarına katkı sağlar. Negatif ve pozitif duygusallığın kaynağı da araştırmacıların merak konusu olmuştur. Bazı araştırmacılar negatif duygusallıktaki bireysel farklılıkların biyolojik temeli olduğunu iddia etmektedir (Barsky, 2004). Bu düşüncenin gerçeklik payının araştırmalarla güçlendirilmesi gerekmektedir. Duygusal zekâ literatüründe yer alan çok sayıda araştırma, duyguların yönetilebileceğini göstermektedir (Akın, 2004:103). Bu yüzden, kişinin pozitif ve negatif duygular yaşamasının büyük ölçüde kendi kontrolünde olduğu söylenebilir. Bu çalışmada pozitif ve negatif duygusallık, bireysel davranışlarla ilişkisi olan bağımsız değişkenler olarak ele alınmıştır. Bir birey ya negatif ya da pozitif duygusallığa sahip değildir. Bireyler her iki duygusallığa da sahiptir ancak genellikle biri diğerinden daha baskındır. Bu bakımdan bireyleri pozitif ya da negatif duygusal olarak ikiye ayırmak doğru değildir.

Araştırmanın Modeli ve Hipotezler

Bu çalışmada temel amaç, pozitif ve negatif duygusallığın, fiziksel aktivitelere katılım değişkeni aracılığı ile bireysel ve örgütsel saldırganlık üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerini belirlemektir. Bu temel amaç dışında pozitif ve negatif duygusallıkların fiziksel aktivitelere katılım ile ilişkilerini, fiziksel aktivitelere katılımın bireysel saldırganlık ile ilişkilerini ve bireysel saldırganlık ile örgütsel saldırganlık arasındaki ilişkiyi belirlemek bu çalışmanın diğer amaçlarıdır. Amaçlar paralelinde şekillendirilen araştırma modeli aşağıdaki Şekil 1’de görülmektedir.

Şekil 1. Araştırma modeli

Araştırma modeli kapsamında geliştirilen hipotezler ise şunlardır:

Araştırmanın Hipotezleri

H₁ Pozitif duygusallık ile bireysel saldırgan davranışlar arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

H₂ Negatif duygusallık ile bireysel saldırgan davranışlar arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H₃ Pozitif duygusallık ile fiziksel aktivitelere katılım arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H₄ Negatif duygusallık ile fiziksel aktivitelere katılım arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

H₅ Fiziksel aktivitelere katılım ile bireysel saldırganlık arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

H₆ Bireysel saldırganlık ile örgütsel saldırganlık arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H₇ Fiziksel aktivitelere katılım pozitif duygusallığın bireysel saldırganlık üzerindeki negatif etkisini artırmaktadır.

H₈ Fiziksel aktivitelere katılım negatif duygusallığın bireysel saldırganlık üzerindeki pozitif etkisini azaltmaktadır.

Yöntem

Katılımcılar

Araştırmanın evreni Kayseri Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren ve fiziksel aktivitelerin yapıldığı, sanayi işletmeleridir. Araştırmada, Kayseri Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren işletmelere öncelikle, işletmelerinde fiziksel aktivitelerin yapılıp yapılmadığı ön soru olarak sorulmuştur. Bu şekilde belirlenen 5 işletmede çalışan toplam 400 kişi araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Bu evren içerisinde ulaşılabilen 273 çalışan ile bu araştırma gerçekleştirilmiştir. 273 kişinin ana kitleyi temsil gücü fazlasıyla vardır (Kurtuluş, 1998:236). Araştırmaya katılanların % 86'sı erkek % 14'ü bayandır. % 12'si üniversite mezunudur geri kalanlar ilk-orta ve lise mezunlarıdır. Araştırmaya katılanların % 89'u işçi olarak çalışmakta ve % 11'i çeşitli kademelerde yöneticilik yapmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 32.2'dir.

Veri Toplama Araçları

PANAS ölçeği. Panas ölçeği Watson ve arkadaşları tarafından (1988) geliştirilmiş ve Gençöz (2000), tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Bu ölçekte bireylerin pozitif ve negatif duygusallıklarını belirlemek üzere toplam 20 ifade bulunmaktadır. Ölçeğin güvenilirliği 0.89 olarak hesaplanmıştır.

Buss ve Perry Bireysel Saldırganlık Ölçeği. Bireysel saldırganlık düzeyinin belirlenmesinde Buss ve Perry tarafından geliştirilen ve 29 ifadeden oluşan ölçek kullanılmıştır (Buss ve Perry, 1992). Ölçeğin Türkçeye uyarlaması tarafımızca yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği .91 olarak hesaplanmıştır.

Baron ve Neuman Örgütsel Saldırganlık Ölçeği. Örgütsel saldırganlık düzeyinin belirlenmesinde Baron ve Neuman'ın geliştirdiği 12 ifadeden oluşan ölçek kullanılmıştır (Aydıntan ve Göksel, 2010). Bu ölçeğin güvenilirliği ise .88 olarak hesaplanmıştır.

Fiziksel aktivitelere katılım durumunu belirlemek üzere 3 soru tarafımızca hazırlanmıştır. Bu sorulardan oluşan bölümün güvenilirliği .77 olarak hesaplanmıştır. Tüm ölçeklerde 5'li likert sistemi kullanılmıştır.

İşlem

Veri toplama araçları bölümünde ifade edilen ölçekler bir araya toplanarak ölçek bataryası oluşturulmuş ve araştırma kapsamındaki işletmelerin çalışanlarına uygulanmıştır. Anket formunun başına konulan bir yazı ile, araştırmaya katılan kişilerin, kimlik bilgilerinin araştırma açısından bir öneminin olmadığı, ayrıca verecekleri bilgilerin araştırmanın başarısı açısından son derece önemli olduğu vurgulanmıştır.

Bulgular

Geliştirilen hipotezlerin test edilebilmesi için değişkenler arasındaki korelasyona bakılmıştır. Aşağıdaki Tablo 1'de değişkenler arası korelasyon görülmektedir.

Tablo 1. Değişkenler Arasındaki Korelasyonlar

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
1. Pozitif Duygusallık	1.00				
2. Negatif Duygusallık	-.560**	1.00			
3. Fiziksel Akt. Katılım	.252**	-.327**	1.00		
4. Bireysel Saldırganlık	-.534**	.469**	-.239**	1.00	
5. Örgütsel Saldırganlık	-.098	.161**	-.119*	.483**	1.00

*p<0.05, ** p<0.01

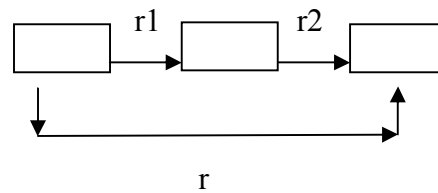
Pozitif duygusallık ile bireysel saldırganlık arasında negatif yönlü ve negatif duygusallık ile bireysel saldırganlık arasında pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir. Böylece 1 ve 2 numaralı hipotezler kabul edilmiştir. Pozitif duygusallık ile fiziksel aktivitelere katılım arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır ve negatif duygusallık ile fiziksel aktivitelere katılım arasında negatif yönlü bir ilişki vardır. Bu durumda 3 ve 4 numaralı hipotezler de kabul edilmiştir. Fiziksel aktivitelere katılım ile bireysel saldırganlık arasında negatif yönlü bir ilişki bulunduğundan 5 numaralı hipotez kabul edilmiştir. 6. hipotez bireysel saldırganlık ile örgütsel saldırganlık arasındaki pozitif yönlü ilişkiye ilişkindir. Tabloya bakıldığında aralarında anlamlı bir pozitif ilişkinin bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla 6 numaralı hipotez de kabul edilmiştir.

Path Analizi

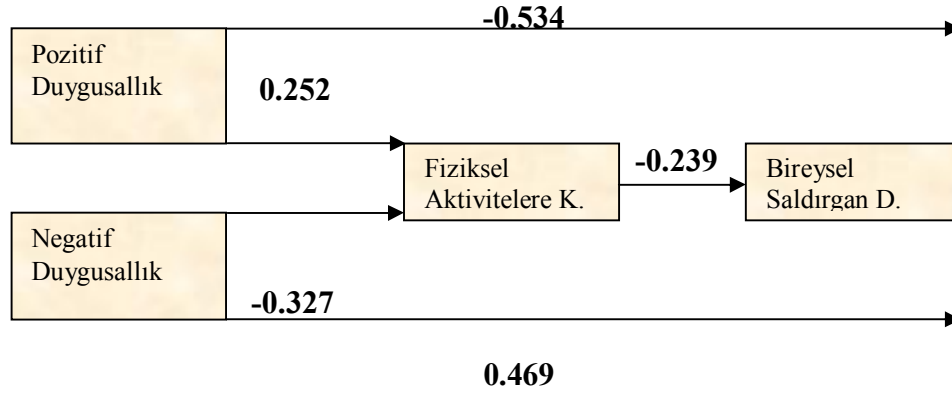
7. ve 8. Hipotezlerin test edilebilmesi amacıyla path analizi yapılmıştır. Bu analizde değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki doğrudan, dolaylı ve toplam etkileri belirlenmiştir. Analizde bireysel saldırganlık bağımlı değişken olarak alınmıştır. Pozitif ve negatif duygusallık ile fiziksel aktivitelere katılım bağımsız değişkenler olarak kabul edilmiştir. Path analizi kapsamında iki grup analiz yapılmıştır. Bunlardan birincisi pozitif duygusallık ve fiziksel aktivitelere katılım ile ilgili, diğeri ise negatif duygusallık ve fiziksel aktivitelere katılım ile ilgilidir.

Pozitif Duygusallığın Bireysel Saldırganlık Üzerindeki Doğrudan, Dolaylı ve Toplam Etkisi

Path analizi çerçevesinde pozitif duygusallığın bireysel saldırganlık üzerindeki doğrudan etkisi korelasyon katsayısına eşittir. Dolayısıyla doğrudan etki negatif yönlüdür ve r değeri -.534'dür. Dolaylı Etki= (r1 x r2) ve Toplam Etki= r+ (r1 x r2) formülüyle hesaplanabilir (Garson, 2008).

Şekil 2. Path Analizi

Şekil 3. Doğrudan ve Dolaylı Etki

Bu durumda Dolaylı etki $(0.252 \times -0.239) = -0,06$ dir. Toplam etki de $(-0.534 + -0.06) = -0.594$ olarak hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, fiziksel aktivitelere katılımın pozitif duygusallığın bireysel saldırganlık üzerindeki negatif yönlü etkisini artırdığı görülmektedir. Böyle olunca da pozitif duygusallık ile bireysel saldırganlık arasındaki ilişki fiziksel aktivitelere katılım nedeniyle daha fazla negatifleşmektedir. Doğrudan etki -0.534 iken toplam etki -0.594 'dür. Bu durumda 7. hipotez de doğrulanmıştır.

Negatif Duygusallığın Bireysel Saldırganlık Üzerindeki Doğrudan, Dolaylı ve Toplam Etkisi

Negatif duygusallığın bireysel saldırganlık üzerindeki doğrudan, dolaylı ve toplam etkilerini bulabilmek için yine path analizi yapılmıştır. Bu analize göre, negatif duygusallığın bireysel saldırganlık üzerindeki doğrudan etkisi bu iki değişken arasındaki korelasyon katsayısına eşittir yani 0.469 'dur. Dolaylı etki $(-0.327 \times -0.239) = 0.078$, Toplam etki $0.469 + 0.078 = 0.547$ olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre fiziksel aktivitelere katılımın negatif duygusallığın bireysel saldırganlık üzerindeki pozitif etkisini artırdığı görülmektedir. Bu beklenmeyen bir sonuçtur. Hipotezde de ifade edildiği gibi fiziksel aktiviteler söz konusu olduğunda negatif duygusallığın saldırganlığı artırma yönündeki etkisinin azalması bekleniyordu. Fakat bu gerçekleşmemiş, tam tersine fiziksel aktiviteler söz konusu olduğunda negatif duygusallık daha fazla saldırgan davranışa yol açma eğilimi oluşturmuştur. Fiziksel aktiviteler tek başına saldırgan davranışları azaltmasına rağmen, kişi negatif duygular içerisindeyse, saldırgan davranışları azaltmamıştır. Böylece 8. hipotez red edilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Fiziksel aktivitelere katılım, pozitif-negatif duygusallık, bireysel ve örgütsel saldırganlık arasındaki ilişkilerin ve fiziksel aktivitelere katılımın arabulucuk rolünün değerlendirildiği bu çalışmada geliştirilen 8 hipotezden 7 tanesi kabul edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre, bireylerin pozitif duygular içerisinde olmalarının bireysel saldırganlıklarını azalttığı ve dolayısıyla bunun da örgütsel düzeyde saldırganlığı azalttığı görülmektedir. Tersini olarak da bireylerin negatif duygular içerisinde olmaları, onların bireysel saldırganlık düzeylerini artırmakta ve bu da örgütsel saldırganlık düzeyini artırmaktadır. Ulaşılabilen kaynaklarda pozitif ve negatif duygusallık ile saldırganlık arasındaki ilişkiyi sorgulayan bir araştırmaya

rastlanmamıştır. Bu yüzden, elde edilen bu sonuç önem taşımaktadır. Pozitif ve negatif duygusallık ile saldırganlık arasındaki ilişkiyi doğrudan sorgulayan bir araştırma olmamasına rağmen, pozitif ve negatif duygusallığı güçlü olan insanların sahip oldukları bazı niteliklerin saldırgan davranışlarla ilişkisinin olması beklenebilir. Pozitif duygusallığı yüksek olan insanlar, hayata güçlü bir şekilde pozitif baktıkları (Paradowski, 2000), enerjik oldukları, kendileri hakkında olumlu düşündükleri (Casciaro, 1999) için saldırgan davranışlar göstermeyecekleri düşünülebilir. Yapılan bir araştırmada pozitif duygusallığı yüksek insanların hayatlarında daha az olumsuz durumla karşılaştıklarına ilişkin olarak elde edilen sonuç bu görüşü destekler niteliktedir (Paradowski, 2000; Fineman, 1994). Tersine, dünyaya olumsuz bir bakış açısıyla bakan (Johnson, 2000), sürekli olarak, sinirlilik, üzüntü, korku, utanma, kızgınlık, suçluluk gibi olumsuz duygular içerisinde olan (Chan, 2001), kendileri hakkında olumsuz düşünen (McKellar, 1996) insanların da daha fazla saldırgan davranış göstermeleri yine beklenen bir durumdur. Dolayısıyla bu araştırmada elde edilen sonuçların literatür ile uyumlu olduğu söylenebilir.

Araştırmada elde edilen diğer bir bulgu fiziksel aktivitelere katılım ile pozitif duygusallık arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin görülmüş olmasıdır. Benzer şekilde, fiziksel aktivitelere katılım ile negatif duygusallık arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür. Dolayısıyla fiziksel aktivitelere katılanların pozitif duyguları güçlenmekte ve negatif duyguları zayıflamaktadır. Ulaşılabilen kaynaklarda pozitif ve negatif duygusallık ile fiziksel aktivitelere katılım arasındaki ilişkiyi sorgulayan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu yüzden elde edilen bu sonuç önemlidir. Fiziksel aktivitelere katılımın insanların pozitif duygusallıklarını artırmasının önemi, pozitif duygusallığın olumlu yönleri (Casciaro, 1999; Yperen, 2003; Chen, 1997; Paradowski, 2000; Fineman, 1994) düşünüldüğünde, kolaylıkla görülebilir. Negatif duygusallığın da olumsuz yönleri (Chan, 2001; McKellar, 1996; Yperen, 2003) düşünüldüğünde de fiziksel aktivitelere katılımın negatif duygusallığı azaltabilmesinin önemi ortaya çıkacaktır.

Araştırmada elde edilen diğer bir bulgu fiziksel aktivitelere katılım ile bireysel saldırganlık arasındaki negatif yönlü anlamlı ilişkidir. Bu sonuca göre fiziksel aktivitelere katılan kişilerin bireysel saldırganlıkları azalmaktadır. Ulaşılabilen kaynaklarda fiziksel aktiviteler ile bireysel saldırganlık arasındaki ilişkiyi sorgulayan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla elde edilen bu sonuç önemlidir. Bireysel saldırganlığın, örgütsel saldırganlığı da artırarak sebep olabileceği olumsuzluklar dikkate alındığında, bireysel saldırganlığı azaltmadaki rolünden dolayı fiziksel aktivitelere katılımın önemi açıkça görülebilir.

Elde edilen bir bulgu da bireysel saldırganlık ile örgütsel saldırganlık arasındaki pozitif yönlü anlamlı ilişkidir. Yani örgüt mensubu kişilerin bireysel saldırganlıkları yüksek ise bu durum örgütsel saldırganlığı da artırmaktadır. Bu beklenen bir sonuçtur. Bireysel düzeyde saldırganlıklar azaltıldığında, saldırgan davranışların nispeten daha az görüldüğü bir örgüt oluşturulması mümkün gözükmemektedir. Ancak hiç şüphesiz örgütsel saldırganlık düzeyini artıran bireysel saldırganlık dışında başka faktörler de bulunmaktadır. Farklı araştırmalarla bu faktörler tespit edilebilir.

Bu araştırmada fiziksel aktivitelere katılımın aracılık etkisinin değerlendirilmesi için path analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, fiziksel aktivitelere katılımın pozitif duygusallığın bireysel saldırganlık üzerindeki negatif yönlü etkisini artırdığı

görülmektedir. Bu beklenen bir durumdur. Fiziksel aktiviteler, pozitif duygusallıkla birleşerek bireysel saldırganlıkla daha kuvvetli bir negatif ilişkinin oluşmasını sağlamıştır.

Path analizinin ikinci aşamasında fiziksel aktivitelere katılımın, negatif duygusallığın bireysel saldırganlık üzerindeki pozitif etkisini artırdığı görülmektedir.

Bu çalışmanın en şaşırtıcı bulgusu, fiziksel aktivitelere katılımın, negatif duygularla yüklü bireylerin bireysel saldırganlıklarını artırmasıdır. Bu bireylerin yüksek rekabet gerektirmeyen fiziksel aktivitelere katılıyor olsalar bile saldırgan davranış eğilimleri artarak devam etmiştir. Bunun sebebi bu kişilerin fiziksel aktiviteleri algılayış şekli olabilir. Bununla ilgili derinlemesine başka araştırmalara ihtiyaç vardır.

Bu konulara ilgi duyan araştırmacıların pozitif-negatif duygusallık ile ruh sağlığı, pozitif- negatif duygusallık ile iş tatmini ve yaşam tatmini aralarındaki ilişkileri sorgulayacak tarzda araştırmalar yapmaları anlamlı sonuçlara ulaşmalarını sağlayabilir.

Bu araştırmanın kısıtı kapsamının sınırlı olmasıdır. Araştırmanın daha geniş bir kapsamda yapılmasına imkanlar yeterli olmamıştır.

KAYNAKÇA

- Akın, M. (2004). İşletmelerde duygusal zekanın üst kademe yöneticiler ile astları arasındaki çatışmalar üzerindeki etkileri. Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Aydıntan, B. ve Göksel, A. (2010) İşgören saldırganlığının birey-grup düzeyinde ampirik bir analizi. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,12(3), 91-118.
- Barling, J., Vanden B. ve Bulatoa E. Q. (1996). The prediction, experience and consequences of workplace violence. *Workplace Violence*, 29-49.
- Baron, R.A ve Neuman J.H. (1996). Workplace violence and workplace aggression: Evidence on their relative frequency and potential causes. *Aggressive Behavior*, 22, 161-173.
- Barratt, N. ve McLellan, M. (1993). Implementing corporate fitness programmes: Cost or effect? *Corporate Health and Fitness*, 2(1), 3-6.
- Barsky, A. (2004). Modelling negative affectivity and job stress. *Journal of Organizational Behavior*, 25, 915-936.
- Bernacki, E.J. ve Baun, W.B. (1984). The relationship of job performance to exercise adherence in a corporate fitness program. *Journal Occupational Medicine*, 26, 529-531.
- Bertera, R.L. (1990). The effects of workplace health promotion on absenteeism and employment costs in a large industrial population. *American Journal of Public Health*, 80, 1101-1105.
- Buss, A.H. ve Perry, M. (1992). The aggression questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63, 452-459.
- Casciaro, T. (1999). Positive affectivity and accuracy in social network perception. *Motivation & Emotion*, 23(4), 285-306.
- Chan, D. (2001). Method effects of positive affectivity, negative affectivity, and impression management in self-reports of work attitudes. *Human Performance*, 14(1), 77-96.
- Chen, P. (1997). Relation between negative affectivity and positive affectivity: Effects of judged desirability of scale items and respondents' social desirability. *Journal of Personality Assessment*, 69(1), 183-199.
- Conrad, P. (1987). Who comes to work-site wellness program? A preliminary review. *Journal Occupational Medicine*, 29, 317-320.
- Fineman, S. (1994). *Emotion in Organizations*. London: Sage Publications.
- Garson, G. D. (2008). Path Analysis. http://hbanaszak.mjr.uw.edu.pl/SEM_Materialy/PATH/Garson_2008_PathAnalysis.pdf
- Gençöz, T. (2000). Pozitif ve negatif duygu ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46), 19-26.
- Hwee, T. (2003). Situational and dispositional predictors of displays of positive emotions. *Journal of Organizational Behavior*, 24, 961-978.

- Johnson, G. (2000). Perceived overqualification, positive and negative affectivity, and satisfaction with work. *Journal of Social Behavior & Personality*, 15(2), 167-184.
- Kartal, R. ve Özdağ, S. (1997). Müesseselerde iş verimi ve egzersiz. *Milli Produktivite Dergisi*, 12-13.
- King, A.C. (1991). Community intervention for promotion of physical activity and fitness. *Exercise and Sports Science Reviews*, 19, 11- 259.
- Kurtuluş, Kemal (1998), *Pazarlama Araştırmaları*, 6. Baskı, Avcıol Basım-Yayın, İstanbul.
- Madran, H.A.D. (2012). Buss perry saldırganlık ölçeğinin türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 23, 1-6.
- Mantell, M. R. (1994). *Ticking bombs: Defusing Violence in The Workplace*. Burr Ridge: Irwin Professional Publishing.
- McKellar, J. (1996). States-of-mind and negative affectivity. *Cognitive Therapy & Research*, 20(3), 235-246.
- Mullen, E.A. (1997). Workplace violence: Cause for concern or the construction of a new category of fear. *The Journal of Industrial Relations*, 39, 21-32.
- Neuman, J. H. ve Baron, R. A. (1998). Workplace Violence and Workplace Aggression: Evidence concerning specific forms, potential causes, and preferred targets. *Journal of Management*, 24, 391-419.
- O’Larry-Kelley, A.M., Griffin, R.W. ve Glew, D.J. (1996). Organization-motivated aggression: A research framework. *Academy of Management Review*, 21, 225-253.
- Paradowski, J. (2000). Positive affectivity, negative affectivity, and job satisfaction. PhD, United States International University.
- Watson, D., Clark, L. A. ve Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS Scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 1063-1070.
- Yperen, N. (2003). On the link between different combinations of negative affectivity and positive affectivity and job performance. *Personality and Individual Differences*, 35, 1873-1881.
- Zorba, E. (1999). *Herkes İçin Spor ve Fiziksel Uygunluk*, Ankara.

The Relationships Between Positive-Negative Affectivity and Individual-Organizational Level Aggressiveness: The Role of Physical Activity

Mahmut ÖZDEVECİOĞLU
Melikşah University
Faculty of Economics and
Administrative Sciences,
Kayseri, Turkey
mozdevecioglu@meliksah.edu.tr

Yusuf CAN
Erciyes University
College of Physical
Education and Sports,
Kayseri, Turkey
ycan@erciyes.edu.tr

Mahmut AKIN
Bozok University
Faculty of Economics and
Administrative Sciences,
Yozgat, Turkey
mahmut.akin@bozok.edu.tr

Extensive Summary

The main aim of the present study is to find out the relationships between, positive and negative affectivity, physical activity, personal level aggressiveness - organization level aggressiveness and mediation effect of physical activity. The universe of the research is employees of Kayseri Organized Industrial Zone businesses in which physical activity is done. The sample size of the research is 273. According to the results, there is a significant and negative oriented relationship between positive affectivity and individual level aggressiveness. There is a significant and positive oriented relationship between negative affectivity and individual level aggressiveness. There is a significant and positive oriented relationship between positive affectivity and physical activity. There is a significant and negative oriented relationship between negative affectivity and physical activity. There is a significant and negative oriented relationship between physical activity and individual level aggressiveness. There is a significant and positive oriented relationship between individual level aggressiveness and organization level aggressiveness. Separately physical activity has a significant mediation role between positive-negative affectivity and individual level aggressiveness.

Method

The universe of the research is employees of Kayseri Organized Industrial Zone businesses in which physical activity is done. The sample size of the research is 273.

Instruments; PANAS Scale. Panas scale was developed by Watson and his friends (1988) and Geçöz (2000) translated into Turkish. Scale has 20 items to evaluate the positive affectivity and negative affectivity. Reliability of the Panas Scale is 0.89.

Buss and Perry Individual Aggressiveness Scale. To evaluate the level of individual aggressiveness, Buss and Perry's Aggressiveness Scale (1992) is used. The scale has 29 items. Scale translated into Turkish by us. Reliability of the Scale is 0.91.

Baron and Neuman Organizational Aggressiveness Scale. To evaluate the level of organizational aggressiveness, Baron and Neuman's Aggressiveness scale is used (Aydıntan ve Göksel, 2010). The scale has 12 items. Reliability of the Scale is 0.88.

Results and Discussion

According to the results, there is a significant and negative oriented relationship between positive affectivity and individual level aggressiveness. There is a significant and positive oriented relationship between negative affectivity and individual level aggressiveness. There is a significant and positive oriented relationship between positive affectivity and physical activity. There is a significant and negative oriented relationship between negative affectivity and physical activity. There is a significant and negative oriented relationship between physical activity and individual level aggressiveness. There is a significant and positive oriented relationship between individual level aggressiveness and organization level aggressiveness. Separately physical activity has a significant mediation role between positive-negative affectivity and individual level aggressiveness.